

Věda a naděje

Ernst Bloch kdysi napsal: „Die Vernunft kann nicht blühen ohne Hoffnung, die Hoffnung nicht sprechen ohne Vernunft, beides in marxistischer Einheit – andere Wissenschaft hat keine Zukunft, andere Zukunft keine Wissenschaft.“ (Cituji z Habermase, měl bych to najít přímo u Blocha.) Byl by to docela hezký epigram, ale naléhavě vyžaduje některé korektury (i když vypustíme tu „marxistische Einheit“, která je tam ostatně stejně jen účelově, jak se domnívám). Především ovšem by šlo o náležité vyjasnění, co chápeme my jako „naději“, a to v konfrontaci s tím, jak ji chápe Bloch. (Bloch říká, že naděje je afektem, totiž afektem očekávání; to nám nicméně jeho pojetí nijak nepřibližuje: co to je „afekt“?) Marx se právě naopak dovolává Danta, když říká, že při vstupu do vědy je třeba „zanechat vsí naděje“ (stejně jako při vstupu do pekla). Mám za to, že sám Marx v tomto momentu podléhá chybné pozitivistické představě „objektivity“, která cíleně (a záměrně) zapomíná nebo přímo vytěsňuje (vytyčuje před závorku) „vědecký subjekt“, tj. samotného vědce, bez něhož ovšem (a bez mnoha dalších vědců) věda sama neobstojí resp. není vůbec možná. A právě tento „vědecký subjekt“ bez jakési „naděje“ není (a nebude) schopen vědecky pracovat (resp. nebude dost přesný, usilovný a stále dál v bádání postupující). Prostě a dobře, sama věda bude muset být nově chápána, a to nejen „zvenčí“, ale právě vědci samými!

(Písek, 110405-2.)